Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 15. junija 1939. — Leto XII. — Št. 25.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naša beseda ob 45 letnici

Govor predsednika tov. Srečka Žumra na slavnostnem občnem zboru JSZ dne 11. junija 1939

Današnji občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze ni le običajni občni zbor organizacije, ki polaga svoje račune pred zastopniki posameznih edinic, temveč je po času in prilikah, v katerih se nahajamo, skupni zbor nas vseh. Danes polagamo račune vsi skupaj vsej javnosti. Naša skupnost je tako živa in tako enotna, da na današnjem občnem zboru govorimo vsi skupaj kot celota o našem delu, o gibanju ne le za preteklo poslovno dobo, za leto, v katerem smo delali vsi skupaj kot en sam mož, temveč za dobo obstoja vsega našega gibanja in prav tako tudi za dobo življenja JSZ.

Z današnjim občnim zborom je namreč povezana tudi proslava 45 letnice ustanovitve krščanskega socialističnega delavskega gibanja in 30 letnica JSZ. Zato stopa danes načelstvo JSZ v imenu vsega organiziranega delavstva pred slovensko javnost, da ob tej priliki vsi jasno in odločno izpovemo neomajno pripadnost krščansko socialističnim načelom in obljubimo zvestobo tem načelom v najtežjih časih. Danes je čas, ki zahteva kleni značajev neustrašenih borcev in ljudi, ki so polni vere v svoja načela, da bodo kot taki ustvarjali novo bodočnost tistemu, kateremu je naše krščansko socialno gibanje namenjeno že od njegovih prvih početkov.

Pred 45 leti je dr. J. Ev. Krek zbral prvo četo svojih sodelavcev okrog sebe. Ta četica ljudi, katere zvesti član tov. Jože Gostinčar še vedno aktivno in marljivo sodeluje v naših prvih vrstah, ta četa naših pionirjev je bila začetnica gibanja, katerega 45 letnico obstoja obhajamo letos. Ideja, ki je zbrala te naše borce v svoj krog, je prav takrat, vzbujena po znameniti okrožnica papeža Leona XIII. »Rerum novarum«, skušala vzbuditi katoliške vrste med Slovenci k novemu življenju in dati katolištvu novo smer udejstvovanja na socialnem polju. Ta, do tedaj popolnoma zanemarjena stran, je s početki našega gibanja oživela dejavno katolištvo in mu dala vso priložnost, da se v tej novi smeri razvije v močno in nepremagljivo armado, ki bo z osnovnimi krščanskimi načeli prekvasila vso človeško družbo in jo v privatnem, gospodarskem in javnem življenju peljala v srečnejšo bodočnost slovenskega naroda. Ta dogodek, ki pomeni rojstvo krščanskega socialističnega gibanja, se je pojavil prav v času, ki je bil najbolj primeren za to. Gospodarstvo samo je po svojem razvoju kazalo že vse znake kapitalistične usmeritve, kot reakcije na ta razvoj pa je bilo gibanje, ki je zajemalo delavstvo v materialistični smeri obrambe proti razvijajočemu se kapitalizmu. Pot človeške družbe je tako na obeh straneh slonela na načelih, ki niso kazala nobenega sigurnega poroštva za uspešno rešitev socialnega vprašanja. Z ozirom na ta dva pojava v človeški družbi je papež Leon XIII. v letu 1893. izdal svojo okrožnico o delavskem vprašanju.

Dejanski stan socialnih razmer in namen papežke okrožnice je med katoličani dobre volje vzbudil splošno zanimanje za to važno vprašanje v zapadni Evropi. Slovenci se moramo zahvaliti božji previdnosti, da nam je prav v tem času dala moža, ki je čas prav razumel in začel gibanje, ki je bilo prav ves čas svojega obstoja po svojih načelih in delovanju osrednja sila pozitivnega in dejavnega katolištva. Porast katolištva, njegova veličina preteklosti, ki je notranje rastla prav iz vrst našega gibanja in naših načel, in vsa njegova bodočnost temelji samo v gibanju, ki ga je začel dr. J. E. Krek pred 45 leti. Vedeti moramo ob današnjem jubileju, da je to naše gibanje lahko blagoslov slovenskemu narodu, če ga prav razumemo, lahko pa tudi v nedogledne težke posledice, če ga ne bomo razumeli in ga tako zavrgli.

Življenjski živec našega gibanja je v krščanskem pojmovanju človeka. Borba za božje dostojanstvo človeka v razvijajoči se kapitalistični družbi, borba za njegov ugled tako v gospodarskem, socialnem, kulturnem, javnem in sploh družabnem življenju, to je naloga našega gibanja. To je naša magna charta. Toda to ni najvišja naloga samo našega gibanja, morala bi biti tudi osnovna podlaga vsega katoliškega udejstvovanja. Zato je povsem razumljivo, da je dr. Krek započel široko delovanje na tej osnovi in hotel prekvasiti vso katoliško družbo s svojo miselnostjo. Tako ga vidimo v početku v krogu delavcev, nato na zadružnem polju, na prosvetnem in na političnem. Prav vse življenje katoličanov je hotel usmeriti v njegovo socialno smer, da bi bil ves mali delovni slovenski človek zavarovan pred zasužnjenjem nastajajočega kapitalizma.

Danes, po 45 letih našega krščansko socialističnega gibanja moramo z žalostjo ugotoviti, da je idejno seme dr. Kreka padlo na rodovitna tla le v delavskih srcih. Povsod drugod je to seme več ali manj zamorila kapitalistična miselnost, ki je poleg razvijajočega se gospodarskega kapitalizma, zastrupljala in omamljala človeška srca. Dr. Krekovo krščansko socialno gibanje je danes živo le še v delavskih vrstah, to je v njegovi strokovni organizaciji Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je še edina predstavnica te velike ideje.

Po 15 letih krščansko socialnega gibanja je delavstvo ustanovilo svoj osrednji sindikat Jugoslovansko strokovno zvezo. V njenem krogu je osredotočilo delavstvo svoje gibanje, v katerem je utrjeno po svojih načelih stopalo v dejansko borbo za delavske pravice. Toda v tej svoji nalogi, ki je bila v rešitvi delavstva pred kapitalističnim duhovnim in gospodarskim zasužnjenjem, to je, da delavec ostane človek po temeljnih božjih načelih, se ni ozkosrčno zaprla sama v sebe, ampak je šla na delo in je kot gibanje sodelovala prav povsod tudi izven svojega organizacijskega kroga. Tako jo vidimo v preteklosti v neštetih sodelovanjih z drugimi delavskimi organizacijami, prav tako jo vidimo tudi v delavskih ustanovah, kjer je sodelovala v stvarnem delu za skupno korist delavstva. Prav povsod je po svojih močeh gladila nasprotstva, ki so nastala iz ozkosrčnih partizanskih namenov posameznih delavskih skupin in usmerjala skupno delo v pozitivno ustvarjajočo smer. To je najlepši zgled, da je JSZ svoje poslanstvo med delavstvom častno zastopala in preko morebitnih svojih organizacijskih koristi, kar je škodljiva navada sodobnih gibanj, šla na delo za splošen dobrobit delavstva. Zato ni bila nikdar in nikoli razkrajajoč element, temveč vedno ustvarjajoč in pozitiven. S tem svojim delom je vršila veliko nalogo za zdrav razvoj socialne politike in s tem reševala in uravnavala vsa razredna nasprotstva nastala v človeški družbi.

JSZ je članica mednarodne zveze krščanskih strokovnih organizacij v Utrechtu. Kot krščansko delavski sindikat v Jugoslaviji je stopila v to mednarodno organizacijo, sledeč svojim načelom o človeku in zdravi socialni politiki, ne le doma, ampak tudi v mednarodnem svetu. Kakor deluje doma samo v pozitivni smeri, tako je tudi v mednarodni socialni delavski politiki stopila v tisti sklop, v katerega po svojih načelih in vzorih tudi spada. Kakor imajo gospodarski kapitalistični krogi svoj interes na tem, da uravnavajo svojo gospodarsko politiko po mednarodnih vidikih, prav tako si krščansko delavstvo v svojem pozitivnem udejstvovanju, ki je v korist vsake države, lasti pravico, da svoje delo uravnava po svojih načelih tudi na mednarodnem polju in s tem pomaga na evropskem kontinentu socialnemu razvoju po zdravih in pozitivnih načelih do napredka. S tem svojim delom doprinaša svoj delež zdravi socialni politiki v mednarodnem svetu.

Tako vrši JSZ in naše krščansko socialno delavsko gibanje od svojega početka do danes eno najvažnejših nalog v človeški družbi. Njeno poslanstvo je v gibanju za pravico najbolj potrebnih, to je tistih, ki si bodisi z duševno ali telesno silo služijo svoj vsakdanji kruh. Ves življenjski kapital teh ljudi je v njihovih produktivnih silah, ki jih stavijo človeškemu napredku na razpolago. Zato je delo JSZ važno tako iz delavskega kot iz krščanskega stališča. Z mirnim srcem lahko ugotavljamo danes, da bi delo, ki ga vrši JSZ moralo vršiti vsako delavsko gibanje, pa bodisi kakršnegakoli svetovnega nazora, vršiti bi ga pred vsem moral vsak katoličan. Naše gibanje tako dosledno spaja praktično življenjske potrebe z načeli Kristusovega nauka, da mora imeti že veliko mero zlobe ali nevednosti, kdor očita našemu gibanju, da ne odgovarja delavskim ali krščanskim načelom. Naj nam odgovorijo danes vsi, ki so že od nekdaj našemu gibanju odrekali delavski značaj in si lastili nekak monopol nad delavstvom, v koliko naše gibanje ne odgovarja delavskim potrebam in njihovim borbam, odgovorijo naj nam pa tudi oni, ki odrekajo krščanski značaj našemu gibanju, kje je stvarna utemeljenost njihovih trditev. Smelo postavljamo prvo in drugo vprašanje in terjamo odgovor.

Naše gibanje je gibanje tako zvanega malega človeka, kakor imenuje kapitalistično javno mnenje človeka iz delovnih vrst. Razumljivo je povsem, da je že naš pokojni ustanovitelj dr. J. Krek položil gibanju v srce demokratično osnovo. Krščansko delavsko gibanje mora biti svobodno na vseh straneh svojega udejstvovanja. Demokracija mora biti izražena v gibanju samem, tako da mnenje vsakega posameznega člana pride do popolnega izraza. Demokracija pa mora prav tako zahtevati gibanje povsod, kjer koli se udejstvuje. Gibanje je v resnici zdravo in kot tako tudi krščansko, če ga delavstvo samo vodi, mu daje smernice in ga tudi svobodno nadzoruje. Zato je predpogoj, da si delavstvo samo voli predstavnike v organizaciji od najmanjše edinice do njenega vrha. Vsi predstavniki organizacije pa se morajo dobro zavedati, da so v službi organizacijske skupnosti in da le njej polagajo račune o svojem delu. Ta demokratična osnova našega gibanja je združevala vse sile krščanskega delavstva v vseh letih njegovega obstoja v živo skupnost, polno tovarištva in prave skupnosti, ki brez kakih posledic preboli uskoštvo še tako važnega funkcionarja v organizaciji. Za tako našo skupnost je silno važno delo tudi na vzgojnem polju. Pa to ni le vzgojno delo, ki ga goji organizacija za svojo lastno potrebo, ampak vzgaja svoje članstvo za najširše naloge v človeški družbi. Značaji, ki so se izklesali v naših vrstah, niso le čast naše skupnosti, ampak so tudi možje na svojem mestu prav povsod, kamor koli jih postaviš. Poštenost, odkritosrčnost, delavska in katoliška zavest, to so prednosti naših značajnih tovarišev.

Toda gibanje, ki je v svoji notranjosti demokratično, zahteva svobodo svojega udejstvovanja tudi na zunaj. Povsem razumljivo je naše stališče do vseh delavskih ustanov. Če je delavska ustanova res delavstvu namenjena in po zakonu pripada njemu, mora biti po naših načelih tako na zunaj kot na znotraj res last delavstva. V vsakem primeru in vsakem času naj odločajo svobodne in tajne volitve o usodi delavskega zavoda. Le na ta način bo imelo delavstvo zavest, da je zavod res njihov in bo tudi zavestno nosilo vso odgovornost za njegovo delovanje. Če bo delavstvo izbralo v zavod enkrat slabo zastopstvo, si ne moremo misliti, da bi ga drugič znova. Zato pa je uspeh vsakega delavskega zavoda v popolni demokraciji njegove uprave in v živem stiku z delavstvom. Ta pa se ustvari le potom svobodne odločitve delavstva njegovega zastopstva. Vsaka prisiljena uprava ni v škodo kakim slučajnostnim nosilcem delavskih gibanj, temveč ustanovi sami, ki po takem postopanju ni več življenski organ, ampak ohromel stroj. Zato mi iz svojih delavskih in krščanskih načel ne moremo odobravati nobenega nezdravega položaja delavskih ustanov, pač pa slej ko prej v korist delavstva in njemu namenjenega zavoda zahtevamo normalen in zakonit položaj.

Gibanje samo, ki ga je Krek namenil delavstvu ali pa delovnemu človeku slovenskega naroda, pa je jasno kot beli dan, da ne zmore biti v okvirjeno le v kake ozke meje sindikalnega gibanja. Ne govorim tu o Jugoslovanski strokovni zvezi sami kot o sindikalni skupnosti krščanskega socialističnega delavstva. Ona ima svoje organizac. delovanje omejeno po svojih pravilih, potrjenih od oblasti. Preko teh svojih pravil zakonito ne more in tudi načelno noče. Mirno in svobodno pa zato prepušča svojim članom udejstvovanje izven njenega okvira na drugih področjih njihovih

(Nadaljevanje na 2. strani.)

(Nadaljevanje s 1. strani.)

državljanskih pravic. Organizacija sama je prepričana, da njeni zavedni in načelno izklesani člani v svojem širšem državljanskem udejstvovanju ne bodo šli preko interesov svojega lastnega stanu in tudi ne preko svojih krščanskih načel, ki so osrednje gibalo našega gibanja.

V tem je široko pojmovanje svobodnega udejstvovanja človeka. Tako svobodno udejstvovanje prizna naše gibanje vsakomur, zato pa zahteva svobodo tudi v svojem lastnem delu. Naše gibanje je prav v tem svobodnem udejstvovanju doprineslo velik delež k socialnemu napredku našega naroda od svojega obstoja do današnjih dni. Želimo le, da po naši poti usmerijo svoj korak tudi drugi delovni stanovi našega naroda; potem se bomo našli na skupni poti v dobrobit celote, vsakega delovnega človeka. V tem je napredek našega naroda tako v socialnem, kulturnem, gospodarskem in tudi etičnem pogledu. Svobodno naj iščejo delovni stanovi svoj vsestranski napredek, pri skupnih vprašanjih pa se bomo našli na Krekovi osnovi v prijateljskem krogu in iskali rešitve skupnih vprašanj. Le tako je mogoč dvig slovenskega delovnega človeka in s tem vsega slovenskega naroda, ki je večinoma narod delovnega človeka.

Toda z modernim pojmovanjem človeške družbe in naroda je to naše načelo v ostrem nasprotju. Današnji človek je zgubil pravi pojem krščanske demokracije. Ustvarja se sistem mas in ožjega kroga sebi ali nikomur odgovornih ljudi, nezavedajoč se preogromne odgovornosti prizadetih. Ta silno nevarna igra današnjih dni ustvarja na eni strani velike množice brezbrižnih in duhovno polenelih ljudi, na drugi strani pa gromadi ogromno vprašanj sedanje v socialnem vprašanju silno važne dobe, le na malo število odgovornih ljudi, ki jim v danem času gotovo ne bodo kos. Velika nevarnost nastaja tu za nadaljni razvoj zdravega družbenega razvoja, ki prav gotovo prehaja tu v kočljivo stanje. V tej danes silno važni točki se jasno vidi, da ves napor našega gibanja za svobodno udejstvovanje delavstva pri njegovih lastnih gospodarskih vprašanjih ni kaka naša demagoška gesta ali pa nestvarna zahteva njegovega ustanovitelja dr. J. E. Kreka, ampak nujna podlaga zdravega gibanja delavstva za vsak čas in vsak primer. Nikdar ne bo človeška družba zašla v kako usodno anarhijo, ako se bo v njej delavstvo svobodno borilo za svoje pravice, ker bo delavstvo že samo interesirano na tem, da do tega ne pride, ampak nasprotno, da si v miru brani svoj vsakdanji kruh in svoj ugled. Vedeti moramo, da prav tako, kakor je vsaka anarhija pogubna za one plasti naroda, ki so odgovorne za red in mir, je prav tako uničujoča za delavstvo samo, ki mu odvzame vsako možnost zdravega in pozitivnega napredka.

s polno zavestjo zahtevamo svobodno soodločevanje delavstva prav povsod. kjer gre za njegova gospodarska ali duhovna vprašanja.

In če danes samo kratko pogledamo namen ustanovitve našega krščansko socialističnega gibanja, če se za hip ustavimo pri osebnosti dr. J. E. Kreka in pogledamo vso 45-letno dobo življenja in dela našega delavskega gibanja in 30 letno življenjsko dobo naše JSZ, bomo prišli do zaključka, da se niti za las ni spremenilo to gibanje v svojih idejnih smernicah. Kar je želel in hotel dr. J. Krek s svojimi pionirji, to želimo in hočemo mi danes. Isto hotenje, iste zahteve pred 45 leti, isto hotenje in ista zahteva danes v letu 1939. Za to krščansko delavsko gibanje je dr. J. E. Krek zahteval svobodo in neodvisnost od vsakogar, pa bodisi od časopisja, organizacij in političnih strank, prav tako zahtevamo tudi mi. Zato danes ugotavljamo, da je ostalo 45 letno gibanje krščansko socialističnega delavstva skozi vso dolgo dobo popolnoma isto z istimi osnovnimi načeli. Vse naše delo od prvih početkov do danes je stremelo za tem, da se delavstvo obvaruje pred kapitalističnim gospodarskim izkoriščanjem in da se obvaruje pred duhovnim zasužnjenjem moderne kapitalistične miselnosti. Delavec mora biti enakovreden član človeške družbe z vsemi pravicami in dolžnostmi. Ko mu bo človeška družba dala to, kar mu mora, brezpogojno pa svobodo do borbe, da si bo osnovne človeške in božje pravice sam priboril, bo vsak strah pred temno bodočnostjo v reševanju socialnega vprašanja odveč, ker bo delavstvo samo skrbelo zato, da bo v miru in redu v okviru zakona izvojevalo to, kar mu pripada.

To naše 45 letno gibanje pa je zahtevalo od svojih pristašev ogromne žrtve. Že dr. Krek sam je naletel na velike ovire in nasprotja, ki so se po njegovi smrti še znatno povečala prav do dogodkov zadnjih let, ko hočejo naše gibanje naravnost zatreti. Čim bolj je rastla kapitalistična miselnost, tem bolj je rastlo nasprotje našemu gibanju. Na eni strani borba za čim večjim dobičkom, za človeško življenjsko brezskrbnost in lagodnost, na drugi strani borbe za človeške pravice delavca, za njegovo čast in dostojanstvo. Na eni strani krivica, na drugi pravica, na eni strani vabljivost dobrot tega življenja, na drugi trda borba za osnovne pravice človeka. In naše krščansko delavsko gibanje tu ni predstavljalo samo boritelja za suho skorjo kruha delovnemu človeku, ampak tudi doslednega borca za krščanska načela v človeški družbi. Po krščanskih načelih človek ni samo stroj, ki se ohranja za to, da nepoškodovan služi svojemu gospodarju, ampak je človek tudi krona stvarstva in otrok božji, ki naj služi svojim vzvišenejšim ciljem, ne pa, da živi in dela za svojega slučajnostnega gospodarja. Kot tak je človek sodelavec pri vseh tvarnih dobrinah, je sodelavec svojemu gospodarju pri splošnem gospodarskem napredku in zato zahtevamo za njega vse, kar mu kot takemu pripada.

Ta miselnost o človeku, ki je docela krščanska, je gonilna sila vsega našega gibanja. Zato je docela razumljiv idealizem naših tovarišev v preteklosti in danes, docela razumljive pa tudi vse žrtve, ki so padle na žrtvenik za uveljavljenje krščanskih načel v človeški družbi. Veliko je doprinesel za to naše delo dr. J. Ev. Krek s svojimi pionirji, veliko je doprinesel, da ga osebno imenujem, naš starosta Jože Gostinčar, prav tako pa vsi nam že znani in že tudi neznani poborniki, že umrli in še živeči. Trud vsakega našega odbornika v centrali, ali po naših podružnicah, vsakega našega organizacijskega ali obratnega zaupnika, da trud vsakega našega zavednega člana je doprinesel svoj delež. Z globokim spoštovanjem in s prisrčno zahvalo se spominjamo danes vseh teh bojevnikov, kršč. socialistične ideje z dr. J. E. Krekom na čelu, ki so obnemogli v borbi in šli k Vsemogočnemu po svoje res zasluženo plačilo. Prav tako se čutimo dolžne, da se spominjamo velikega našega prijatelja, pokojnega nadškofa dr. A. B. Jegliča, ki je kot veliki poznavalec slovenskih razmer prav dobro razumel nas in naše stremljenje. Istočasno pa sem dolžan, da se v imenu JSZ zahvalim vsem, ki so kakor koli bodisi dejansko, bodisi moralno podprli naše veliko delo, slovenskemu narodu v korist. Zahvalo pa sem dolžan vsem našim članom in funkcionarjem, ki danes v težki borbi za osnovna krščanska načela v človeški družbi stojijo hrabro in neustrašeno v naših vrstah in doprinašajo zavestno svoje potrebne žrtve, katere v nemajhni meri zahteva naše gibanje.

Vsem našim že pokojnim tovarišem z dr. Krekom na čelu pa danes slovesno obljubljamo, da ne bomo krenili niti za korak od načel, ki so jih oni položili v naše gibanje. Strumno in samozavestno bomo korakali v prednji črti za lepšo bodočnost slovenskega delovnega ljudstva in za procvit slovenskega naroda.

Občni zbor zmagoslavja

V nedeljo 11. t. m. se je vršil redni občni zbor centrale JSZ, ki je bil združen s proslavo 45-letnice obstoja krščansko-socialističnega gibanja in 30-letnico obstoja JSZ.

Vso veliko dvorano v Delavski zbornici so kmalu po 9. uri napolnili zastopniki posameznih krajevnih skupin JSZ, ki so prišli v Ljubljano na občni zbor svoje centrale iz vseh krajev Slovenije. Svoje zastopnike so poslali rudarji, svoje lesni delavci, svoje gradbeniki, tekstilci, kovinarji, papirničarji, zastopani so bili tudi viničarji iz Slovenskih goric, ki so ostali zvesti načelom in delu JSZ. Ob pol 10. uri so prišli v dvorano v spremstvu zastav JSZ naš starosta, min. v p. Jože Gostinčar, načelstvo JSZ in prijatelj in gost Jano Mora, ki je prišel na občni zbor JSZ iz Slovaške. Dvorana jih je sprejela z ogromnim navdušenjem, ki ni hotelo dolgo ponehati. Posebno naš sivolasi starosta Gostinčar, ki še vedno z vsemi svojimi močmi dela v JSZ, je bil deležen toliko toplih in iskrenih pozdravov, kakor še nikoli.

Tov. predsednik Žumer Srečko je otvoril občni zbor, pozdravil med prijatelji gosti predvsem starosto tov. Gostinčarja Jožeta, prijatelja Jana Moro, strok. tajnika slovaške krščanske socialne delavske zveze in najmlajšega poslanca slovaškega parlamenta, prijatelje in sodelavce dr. Aleša Stanovnika, dr. Joža Pokorna, dr. Andreja Gosarja, dr. Antona in dr. Marjana Breclja, ing. dr. Matija Žumra, ing. Lojzeta Žumra, bivšega preds. kluba kršč. soc. v »Delavski zbornici«, prof. Edija Kocbeka, sodelavca Burkeljca, č. g. Lojzeta J. Žabkarja, zastopnika SKAD »Zarje« Osterca Stanka, vse delegate in prijatelje, ki so prišli na slavnostni občni zbor JSZ. Prebral je pozdrave č. g. dr. Angelika Tominca in p. Franceta Ačka, ki nista mogla priti na občni zbor in pozdrave vseh članov JSZ, ki služijo kadrski rok ali so pa na orožnih vajah.

Nato je podal besedo tov. strok. tajniku Rozmanu Jožku, ki je podal strokovno in upravno poročilo, ki ga prinašamo na drugem mestu v izvlečku. Blagajniško poročilo je podal tovariš blagajnik Velkovrh. Sledila je debata o strokovnem in upravnem poročilu, v kateri so predvsem tovariši Diacci, Pirc, Borc Mavricij, Žužek, Sever, Križnik, Škofic in drugi poudarili važnost gospodarske osamosvojitve gibanja in strokovne organizacije. Zato je nujno potrebno točno plačevanje članarine in prispevkov sindikatu.

Po debati k strokovnim poročilom je pozdravil občni zbor v imenu SKAD »Zarje« akademik tov. Osterc Stanko, ki je poudaril, da trezno misleča slovenska katoliška akademska mladina spremlja z živim zanimanjem in odobravanjem delo JSZ in obljublja, da bo vedno gibanju pomagala z vsemi svojimi močmi. Vsi navzoči so sprejeli besede zastopnika naših akademikov z velikim odobravanjem.

Predsedstvo občnega zbora je pred poročilom predsednika tov. Srečka Žumra prevzel toplo pozdravljen starosta in I. podpredsednik JSZ Gostinčar Jože. Nato je tov. predsednik podal v daljšem govoru, ki ga prinašamo na prvi strani, delo in stremljenja krščansko socialističnega gibanja in JSZ v 45 letih obstoja. Vsi navzoči so ga z odobravanjem neštetokrat prekinili in sprejeli njegove besede z velikim navdušenjem. Tov. starosta Gostinčar Jože se je tov. predsedniku za njegove besede prav lepo zahvalil in poudaril, da je za naše delo **največja potreba zvestoba načelom in gibanju, ki ga je ustvaril naš veliki prijatelj in učitelj dr. Jan. Evang. Krek.**

Po govoru tov. predsednika je pozdravil občni zbor gost iz Slovaške, strok. tajnik in poslanec slovaškega parlamenta Jano Mora. Vsi navzoči tovariši in tovarišice so njegove besede sprejeli z viharnim odobravanjem in pritrjevanjem.

V debati so tovariši Pukšič, Kores, Lešnik, Pangeršič in Žužek zraven ostalih tovarišev in tovarišic poudarili naše do konca iskreno krščanstvo, zvestobo papeževim okrožnicam in neomajno pripadnost k živi slovenski skupnosti.

Po poročilu nadzornega odbora, ki je bilo sprejeto s pritrjevanjem in odobravanjem, so se izvršile volitve novega odbora, ki je ostal z nekaterimi poživitvami z novimi in mladimi močmi v glavnem isti, kakor lani.

Tov. strok. tajnik Rozman Jožko je prebral nato resolucije, ki jih je v soboto 10. t. m. izdelala širša seja načelstva in ki jih objavljamo na drugem mestu. Vsi navzoči so soglasno in z odobravanjem sprejeli resolucije.

K besedi se je oglasil tov. Reberšek, ki se je v imenu mladih zahvalil starejšim borcem in strokovničarjem in obljubil v imenu mlajših moči zvestobo načelom krščanskega socializma do konca. Tovariš Jurač Jože je v klenih besedah poudaril zmagoslavje krščanskega socializma in JSZ, ki ga doživljamo prav danes, ko so se skoraj vsi postavili proti nam. Pozval je vse navzoče, da stoje prisežejo danes na slavnostnem občnem zboru JSZ zvestobo načelom krščanskega socializma in organizaciji, ki jo je udejstvil naš veliki Krek.

Navdušeno pozdravljen se je k zaključni besedi oglasil naš starosta tov. Gostinčar Jože, ki je še enkrat poudaril zvestobo, resnicoljubnost in ljubezen. Spomnil se je vseh mrtvih borcev in delavcev in vsi navzoči so na njegovo povabilo zmolili za vse naše mrtve borce in prijatelje Očenaš.

Tovariš predsednik Žumer Srečko je ob pol 1 popoldne zaključil ob velikem navdušenju občni zbor, ki se ga je udeležilo preko 350 zastopnikov krščansko socialističnega delavstva iz vse Slovenije.

Popoldne se je preko petdeset tovarišev z zastavami JSZ na čelu poklonilo na grobu dr. Jan. Ev. Kreka, našega borca Moškerca in na grobu velikega zagovornika in prijatelja našega gibanja nadškofa dr. Ant. Bon. Jegliča.

Mirno moremo trditi, da je bil slavnostni občni zbor — občni zbor zmagoslavja, odločne volje do dela in ljubezni do naše svobodne Jugoslovanske strokovne zveze.

Sostrski prapor

Prihodnjo nedeljo dne 18. junija, razvije svoj prapor KDM v Sostrem. To bo velik praznik ne le za našo delavsko mladino v Sostrem pri Ljubljani, ampak bo praznik nas vseh. Z mladim navdušenjem bo manifestirala ta dan krščanska delavska mladina za svoje velike vzore, z njo vred pa se bodo ta dan veselili tudi člani Jugoslovanske strokovne zveze od blizu in daleč.

Kdo naj pa ne bo vesel mladinskega delavskega gibanja, če ne starejši borcih v delavskih vrstah? Saj mladinsko gibanje pomeni nove osvežujoče sile za delavske vrste, ki že mnogo let stojijo na braniku delavskih pravic. Borba za pravico je neprestana borba v človeškem življenju. Dokler ne bo na svetu vladala popolna pravica, da bodo zadovoljni vsi ljudje, toliko časa bo trajala tudi borba ljudi za vsakdanji kruh in za človekovo dostojanstvo. Koliko starih borcev je že leglo v grob, pa prišle so nove sile iz mladih vrst, ki so nadomestile starejše. Prav tako bo tudi današnja mladina nekoč nadomestila starejše in nadaljevala borbo za vzore svojih starejših članov.

Ta današnja mladina ne sme čakati samo na to, da bo nekoč nadomestila starejše že onemogle tovariše. Vsaj delavsko gibanje ni samo za to, da se vodi le nujno potrebna borba, kakor kmečko posestvo, ki prehaja iz enih rok v druge. Delavsko gibanje je neugnan element v človeškem družbenem redu, ki nikdar ni zadosti močno, da bi moglo uspešno poseči v borbo, in nikdar ni zadosti razgibano, da bi šlo od koraka do koraka za uspehom. Koliko je tu potrebnih novih delavcev, svežih sil na vseh mogočih poljih udejstvovanja! Strokovna vsakdanja borba rabi novih sil, zadružno polje rabi delavcev, koliko manjka zdravih sil iz delavskih vrst, ki bi se udejstvovali na polju političnih nalog našega delavstva, koliko manjka mladostnih delavcev, ki bodo sejali v delavskih vrstah potrebno izobrazbo. Socialno vprašanje našega delavstva rabi vse polno sil, ki bodo zagrabili to vprašanje na globoko, tako daleč pri korenini, da nasprotnik ne bo mogel sejati ob ponočnih urah ljulike in s tem zadrževati razvoja zdravega delavskega gibanja.

Prav iz teh važnih razlogov z veseljem pozdravljamo razvitje prapora sostrske mladine, ene najbolj delavnih skupin našega mladinskega gibanja. Čestitamo mladim tovarišem iz bližnje ljubljanske okolice k temu njihovemu prazniku, ki je res praznik njihovega truda in žrtev. Želimo le, da bi se ta mlada četa delavskega gibanja v polni meri zavedala velikega pomena prapora in šla z njim neustrašeno kot z bojnim znamenjem v borbo proti vsem nasprotnikom človeške sreče in zadovoljstva. Naj bo sostrskim tovarišem prapor klic k delavski zavesti, znamenje medsebojnega tovarištva in delavske vzajemnosti, ter neprestan opomin za pripravljenost v borbi za delavske pravice.

Sostrska delavska mladina! S praporom na čelu korakaj od vasi do vasi v ljubljanski okolici, dvigaj zavest delavske mladine, da bo spoznala, kje je njeno mesto in se tako pridružila tvojim in našim vrstam.

Srečko Žumer.

Branimo Krekovo dediščino proti vsakomur!

Upravno in organizatorično delo v JSZ

Brez dobro vodenega in organiziranega upravnega dela si ni mogoče misliti tako velike organizacije kakor je danes JSZ. Že lani smo na občnem zboru dali poročilo o izvršeni reorganizaciji, katera je šla pred vsem za tem, da kar bolj ekonomično porazdeli delo in k temu pritegne, v kolikor je to mogoče in potrebno, tudi vodilne tovariše iz delavskih centrov.

V kolikor je bilo v danih razmerah in spričo drugega dela mogoče, tudi to delo ni zaostajalo. To je razvidno iz poročila, katerega na tem mestu priobčujemo.

Seje ožjega, širšega načelstva in vodstva JSZ

Načelstvo je imelo 42 rednih sej, na katerih je razpravljalo o vseh, tako tarifnih in organizatoričnih akcijah, kakor o vsem upravnem delu v organizaciji. Pri tem delu so sodelovali tudi namestniki načelstva, in sicer na treh širših sejah, katere so se vršile v centrali. Na teh sejah se je pred vsem razpravljalo o važnejših vprašanjih in akcijah, ki zadevajo delo na terenu.

Spričo položaja, v katerem se je in se še nahaja JSZ, je bila za nedeljo 22. februarja t. l. sklicana seja vodstva JSZ. Ta seja bo ostala zgodovinske važnosti v razvoju in delovanju JSZ. Pokazala je, da ne vodi in odloča o usodi organizacije samo načelstvo, še manj pa kdo drugi izven teh vrst, marveč, da pri tem sodelujejo in soodločajo vsi člani naše organizacije. To je gotovo dokaz zrelosti in moči, katere nobena laž in nasilje ne more porušiti.

Delo »Strokovnih zvez« in vzgoja vodilnih funkcionarjev

Načelstvo more samo vodilno in iniciativno posegati v delo tako velikega gibanja. Ne more pa vsega dela izvršiti niti se poglabljati v detajle. Posebno velja to za tarifno delo. To delo poznajo in morejo zanj prav zastaviti svoje moči le tisti, kateri ga dobro poznajo. Zato so v tej smeri delali odbori »Strokovnih zvez«. Ožji odbori teh zvez so se večkrat sestali na svoje seje, širši pa ne. To pa zaradi tega, ker nam za take stvari vedno primanjkuje potrebnih sredstev. Treba pa bo, da se bo tudi v tem primeru našla potrebna rešitev. Najbolj delavna sta odbora strokovne zveze rudarjev in kovinarjev. Ta dva odbora zelo uspešno in iniciativno vodita svoje delo.

Ker bi pa pri delu posameznih odborov, »Strokovnih zvez«, moglo priti do gotovih diferenc, je organiziran »Strokovni svet«. Ta svet sestavljajo vsi predsedniki strokovnih zvez in se v zadnjem času tudi redno sestajajo na seje. Na teh sejah se predvsem razpravlja o delu in položaju posameznih strok. Na ta način dobijo predsedniki zvez pregled preko ostalih zvez in se vse delo vodi v enotnem pravcu.

Za tarifno delo so te zveze gotovo velike važnosti. Vendar bo to delo, v kolikor je pomanjkljivo, treba izpopolniti, da bo odgovarjalo nalogam, katere so mu postavljene. To delo bo nekoliko bolj popolno šele tedaj, ko bo vsaka stroka imela svojega tajnika. To pa še ne bo tako kmalu. Zato bo treba dobiti mlajše delavce, ki bodo to delo vršili in se pri tem delu izpopolnjevali. Da bi tak kader vodilnih tovarišev in bodočih strokovnih tajnikov vzgojili, bi bilo potrebno osnovati posebno strokovno šolo. To naj bi posečali delavci, ki bi bili voljni se posvetiti temu težkemu delu. Iz teh bi potem dobili kader sposobnih tajnikov, kakor tudi drugih vodilnih funkcionarjev za našo organizacijo. Tega nam danes manjka, zato se tudi tako ne moremo razvijati in napredovati, kakor bi bilo to potrebno. Ta stvar bi se nam gotovo bogato obrestovala. Občni zbor naj tudi o tem razmišlja in naredi potrebne sklepe.

Okrožni odbori in sestanki

Ob gotovih prilikah je rešiti in urediti vprašanja, ki ne tičejo samo ene stroke, marveč gre za stvari, ki so za vse enako važna. Za take prilike imamo krajevne skupine porazdeljene po okrožjih. Teh okrožij je 11, in sicer: Jesenice, Kranj, Škofja Loka, Ljubljana, Celje, Maribor, Dravograd, Ljutomer, Kamnik, Logatec in Trbovlje.

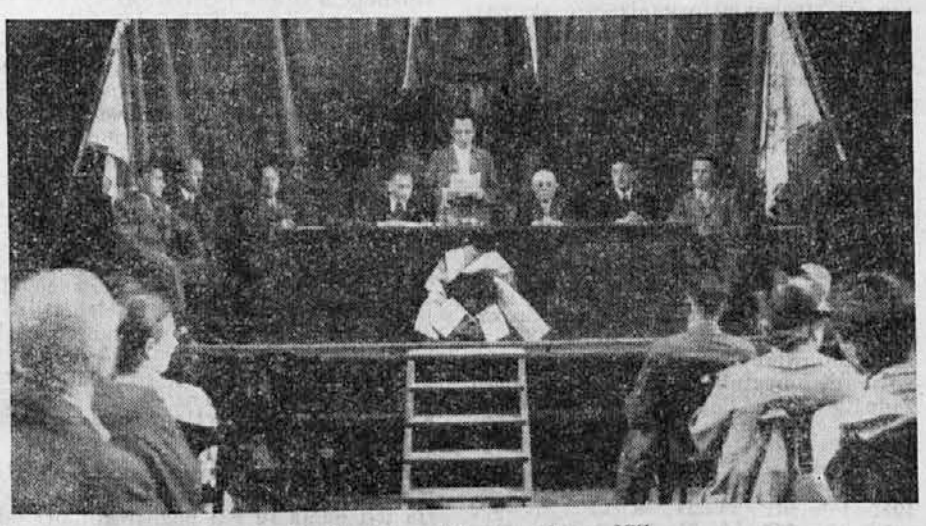

Predsedstvo občnega zbora JSZ

Kadar je potrebno, se sestanejo funkcionarji krajevnih skupin v navedenih okrožjih. Na ta način je mogoče v razmeroma kratkem času z nekaj tovariši dobiti stik z vodilnimi tovariši krajevnih skupin, kjer se jim dá potrebna navodila za delo.

Posebno živahno je bilo delo po krajevnih skupinah. Številni sestanki in zborovanja vsako nedeljo, pa tudi ob delavnikih zvečer, so bili dokaz, da so odbori pridno na delu.

Ker v centrali nismo razpolagali s potrebnim številom govornikov, čestokrat je bilo nad 20 sestankov na eno nedeljo, so pri tem delu pomagali vodilni funkcionarji krajevnih skupin. Tem gre tudi zahvala, da smo odbili vse udarce, in bili vsak čas povsod na mestu, kjer je bilo treba pomagati, svetovati, pa tudi voditi kako težjo tarifno akcijo.

Delo in organizacija ženskega odseka

30% članstva v JSZ tvorijo delavke. Gotovo je to važno in bo treba zato delavkam posvetiti tudi nekoliko več pažnje. Do sedaj se v tem pogledu ni nič delalo. Delavke so prihajale na splošne članske sestanke, kjer so se obravnavala razna tarifna in druga splošna vprašanja. Ker je pa treba delavkam nuditi tudi nekaj več, pa naj bo že njihove izobrazbe ali zaščite, smo ustanovili poseben odsek, kateri precej pridno dela. Do sedaj je imel že več sej in organiziral že več sestankov po skupinah, kjer imajo večino delavke.

Seveda bo to delo šlo počasi. Kajti tu bo treba vzgojiti kader sposobnih delavk, ki bodo dovolj sposobne, da bodo mogle same voditi to delo. Gotovo je, da se nam bo to tekom časa posrečilo in da bomo tako tudi, kar se tiče delavk, storili vse, kar je kot strokovni organizaciji potrebno.

Delo v centrali

Da se vse to delo vodi in izvršuje, imamo sedaj dva strokovna tajnika in to enega v Mariboru, drugega v Ljubljani in tri pisarniške moči. V začetku leta sta odšla dva tajnika. Vzroki so vsem znani, zato ni potrebno, da bi jih navajali. Delo, katerega ni nič manj, je seveda s tem nekoliko trpelo, vendar se je skušalo vse narediti, da ni nič zaostalo. Tako je bilo odposlanih 3172 dopisov, 11 okrožnic, poleg tega tudi več raznih drugih okrožnic strokovnim zvezam in dopisovanje z mednarodnimi strokovnimi organizacijami.

Tečajev v takem obsegu, kakor so bili zamišljeni, ni bilo mogoče izvesti. Vzroki so v glavnem v tem, ker smo bili v centrali preobloženi z drugim neodložljivim delom, katerega je bilo zaradi izrednih razmer na terenu zelo veliko.

Razvoj članstva v l. 1938

Položaj JSZ v zadnjem času spričo razmer, ki so nastale, gotovo ni rožnat. Na terenu so naše skupine imele velike težave in so se težko branile proti vsem mogočim vplivom, ki so jih hoteli razkrojiti in članstvo prepeljati v ZZD. V nekaj primerih je bila ta namera tudi dosežena. Tako smo izgubili strokovno zvezo viničarjev, strok. skupino delavcev Slatina-Radenci, čevljarske pomočnike v Žireh, skupino v Slovenski Bistrici, skupino v Ljutomeru in skupino v Ormožu. Prenehale pa so z delom Dol. Lendava in Črnuče.

Na novo smo ustanovili plačilnico kamnolomcev v Stahovici, skupino lesnega delavstva v Solčavi in gradbeno skupino v Zbigovcih. Ponovno so začele z delom skupine Tržič, Slovenjgradec in Ljutomer.

V letu 1938. je pristopilo 1869 novih članov. Kljub temu pa, kakor je razvidno, smo nekoliko padli, in sicer pri zvezah.

Članarina

Kar se tiče plačevanja članarine, je položaj ugodnejši nego je bil v l. 1937. Pregled plačane članarine za posamezne skupine je razviden iz tabele št. 2. na strani 15—16. Iz tega pregleda vidimo, da je plačalo članarino:

22.631 članov à 10 din .	226.310 din
13.589 članov à 9 din .	122.301 din
6.275 članov à 2 din .	12.550 din
	361.161 din
Zveze so plačale . . .	9.041 din
Zaostanki iz l. 1937. . .	4.324 din
Skupaj tedaj	374.526 din

V letu 1938. je bilo nasproti letu 1937. več plačane članarine za **34.284 din**, to je okrog 10%. Vzrok je v tem, ker so skupine nekoliko bolj uredile svoje delovanje. Poleg tega pa imajo skupine sedaj brošuro o poslovanju in je bilo izvršenih več revizij. Vse to je gotovo vplivalo na to, da je v tem pogledu nastalo nekoliko več reda in točnosti.

Pri tem je važen tudi pregled, kako so plačale članarino posamezne Strokovne zveze. Ta slika pa je takale:

SZ kovinarjev .	61.193	din
SZ rudarjev .	41.786	„
SZ papirničarjev	39.924	„
SZ kem. del. .	7.431	„
SZ oblač. del. .	29.536	„
SZ grad. del. .	34.868	„
SZ les. del. . .	70.778	„
SZ tekst. del .	58.178	„
SZ živilcev . .	12.268	„
Razno	4.324	„
Zveze	9.041	„
Zaostanki iz 1937	4.199	„
	374.526	din ali 72.5%

Izpadek na članarini je znašal okrog 28%. V znesku izraženo nekaj nad sto tisoč dinarjev. Gotovo lep znesek, s katerim bi se dalo marsikaj narediti. V tem pogledu bo treba v bodoče več skrbi in pozornosti od strani tovarišev blagajnikov in organizacijskih zaupnikov. Zavedati se namreč moramo, da nam je članarina edini vir rednih dohodkov, s katerimi moremo razpolagati.

Ako bi vse skupine dosegle tako visok odstotek plačane članarine, kakor nekatere, bi bilo naše finančno vprašanje rešeno. Skupine, katere so bile v tem pogledu v letu 1938. šibke, naj gledajo, da bodo v bodoče med prvimi. S tem bo ta problem, ki nas vedno teži, rešen. Brez tega pa bomo tudi nadalje le v defenzivi. Mi pa moramo preiti v ofenzivo. Zato je treba več delovnih moči in to predvsem strokovnih tajnikov in ostalih funkcionarjev, za kar pa bo treba imeti na razpolago več sredstev, kakor jih imamo sedaj.

Poslovne revizije krajevnih skupin.

Polovico krajevnih skupin je bilo že revidiranih. Te revizije so pokazale, da so odbori krajevnih skupin zelo potrebni navodil, kako je treba voditi poslovanje skupine. Žal da teh revizij nismo mogli izvršiti po vseh skupinah in bi tako to delo zaključili. Vzroki, da to ni bilo mogoče, so v tem, ker nas je drugo delo toliko okupiralo, da tega ni bilo mogoče v vsem izvesti.

Delavska Pravica

Kar se tiče »Delavske pravice« je bilo storjeno vse, da je bila kar najbolje urejevana in v resnici izraz in hotenje našega delavstva in njegovih potreb.

Skupine so mnogo storile tudi glede širjenja »Delavske pravice«, še bolj pa so bile važne inseratne akcije, katere so posebno v finančnem pogledu zelo važne in koristne. Prav bi bilo, da bi skupine ne samo za gotove prilike organizirale nabiranje inseratov, marveč da bi le-te nabirale tudi za redne številke, tako da bi vsaka številka lista imela kar največ inseratov.

Zaključek

Tudi to delo tedaj ni bilo majhno. Gotovo je, da bo treba za bodoče ravno temu delu posvetiti še večjo pozornost. Dobro organizirano, razdeljeno in smotrno vodeno delo je osnova za pravilen razvoj in uspehe našega gibanja.

To bo dalo možnost večjemu razmahu našega dela in širjenja naših vrst med slovenskim delavstvom.

Pot je začrtana, naprej do zmage!

Jože Rozman.

JSZ za izboljšanje delavskega položaja v Sloveniji

Gospodarska struktura Slovenije

Slovenija je gospodarsko pasivna pokrajina. Industrija in delno turizem sta edini vir dohodkov. To nam povedo tudi statistični podatki. Tako je ugotovljeno, da imamo v Sloveniji 60.93% samostojnih kmečkih gospodarstev, 21.03% industrije in obrti in 3.79% trgovine, bank in prometa. Med tem ko imamo na drugi strani ljudi, ki nimajo toliko zemlje, da bi se mogli preživljati in to 60.35%, v industriji in obrti 21.92%, v trgovini, bankah in prometu 7.02%, v javnih službah in svobodnih poklicih pa 12.25%.

Nad polovico slovenskih kmetij, to je 58% nima 5 ha zemlje. Srednje velikih od 5—20 ha je 34%, nad 20 ha pa 8%. Najmanjše kmetije tedaj tvorijo tri petine vseh, na katerih ne morejo številni člani družine najti potrebnega vsakdanjega kruha. Poleg tega pa imamo najmanj 20 tisoč družin, katere nimajo prav nič svoje zemlje (brez delavstva v obrti in industriji) in se preživljajo kot poljski delavci, dninarji, najemniki in viničarji.

Zaposlitev, zaslužki in draginja

Razvoj naše industrije še zdaleka ni tak, da bi vsi številni delavci, pa tudi oni, ki doraščajo in stopajo na delovni trg, našli zaposlitev. Zato jih

Udeleženci občnega zbora JSZ

gre več tisoč vsako leto na sezonsko delo v Francijo in Nemčijo. Pa tudi industrijski delavci odhajajo, le da je za te delo v inozemstvu zelo omejeno. V kolikor tedaj ne morejo v druge države, gre odtok na jug. Doma prav za prav zelo malo raste naš zaposleni delovni kader. Že več let imamo pri OUZD približno enako število zavarovanih delavcev. To število pa bi se moralo vsako leto povečati za najmanj 5 do 8 tisoč delovnih moči.

Da prej nazadujemo kakor rastemo, kaže primerjava zavarovanih delavcev pri ljublj. OUZD in SUZOR-ju. V zadnjih dvet letih je število zavarovanega delavstva pri SUZOR-ju porastlo (po podatkih od junija 1936 do junija 1938) za **129.351 delavcev.** Pri nas v Sloveniji pa za nekaj tisoč. Iz tega sledi, da se ostali predeli naše države industrializirajo, pri nas v Sloveniji pa, ako bo šlo v tem pravcu dalje (selitev industrije), bomo imeli množico ljudi, ki ne bodo dobili zaposlitve. Ta položaj gotovo ni ugoden in bo treba razmišljati, kaj storiti. da obvarujemo naše delavstvo pred brezposelnostjo in selitvijo, kakor tudi, da tistim, ki stopajo na delovni trg, omogočimo eksistenco.

Kakor je gospodarski položaj našega malega kmeta do skrajnosti neugoden, ni prav nič boljši tudi širokih plasti delavstva. Po podatkih OUZD v Ljubljani, se je od decembra 1937 do decembra 1938 dvignila povprečno zavarovana mezda za ca. 6%; to je od 23.84 na 25.02 dinarja. Na drugi strani pa smo v zadnjih dveh letih doživeli občuten porast cen življenjskih potrebščin. Indeksi in indeksne številke nam kažejo, da smo z draginjo prav tam kakor leta 1931./32. Povprečje indeksa in indeksnih številk za delavca samca, ako ga tabelarično nakažemo, se je v zadnjih letih razvijal takole (1914 je 100):

Leto	Eksistenčni minimum potrošnje	Indeksna številka
1914	561.— din	100
1931	832.— „	148.4
1932	797.— „	142.1
1933	818.— „	145.5
1934	756.— „	135.1
1935	727.— „	129.5
1936	740.— „	132
1937	781.— „	139.2
1938	804.— „	143.3

Prav isto sliko kaže tudi družinski indeks, in sicer (mož, žena in dva otroka):

Leto	Eksistenčni minimum potrošnje	Indeksna številka
1914	1336.— din	100
1931	1906.— „	142.6
1932	1812.— „	135.6
1933	1870.— „	140
1934	1729.— „	129.4
1935	1657.— „	124
1936	1722.— „	128
1937	1828.— „	136.7
1938	1905.— „	142.8

Porast plač, katerega je bil deležen le del delavstva, znaša tedaj komaj ca. 5—6%, medtem ko je draginja porastla za več kakor 10%. Pri tem pa je upoštevati, da plače še dolgo niso take, da bi odgovarjale eksistenčnemu minimumu. Iz tega tedaj sledi, da se je položaj delavstva znatno poslabšal in da to gotovo tudi vpliva na celoten gospodarski položaj Slovenije. Kupna moč konsumentov, katerih veliko večino tvorijo prav delavci, dejansko pada, namesto da bi se dvigala, če več ne, vsaj toliko, da bi se izravnavala s porastom cen življenjskih potrebščin.

Tarifno delo in akcije JSZ

V takih prilikah so se tedaj v letu 1938. vršila mezdna gibanja. Strokovne organizacije so, kolikor je bilo v danih razmerah mogoče, skušale ta položaj popraviti, Tudi JSZ je v tem pravcu v letu 1938. veliko delala. To najbolj nazorno kaže tabela mezdnih pokretov št. 1 na strani 12—13.

Ker je ta slika dela in borb organiziranega delavstva v JSZ dovolj popolna, ne bomo poročila razčlenjevali na posamezne stroke in podrobno opisovali težav, s katerimi se je bilo na terenu boriti. Gre za to, da prikažemo vsaj v glavnem razultate in uspehe tega dela. Številke povedo, da smo samo v letu **1938.** potom mezdnih gibanj in novih kolektivnih pogodb dosegli za delavstvo zvišanje plač v višini **dveh milijonov dinarjev.** Pri tem pa je važno še to, da v večini primerov ostanejo delavstvu plače, kakršne si pribori. S tem delom se tedaj dejansko popravlja in izboljšuje življenjska raven našega delavstva oziroma dviga kupna moč delavskih plač.

Pri tem pa je poudariti to, da je ta gibanja JSZ sama vodila in izvedla. Sodelovala pa je tudi pri raznih drugih gibanjih, katera so vodile in pri njih sodelovale vse strokovne organizacije. Tudi ta so v tabeli navedena. Kljub vsem neprilikam, v katerih se nahajamo, pa se tudi letos te akcije nadaljujejo. Nekaj mezdnih gibanj smo že z uspehom zaključili, dolga vrsta pa jih še čaka na rešitev.

Poleg tega je bilo izvršenih nešteto osebnih in pismenih intervencij pri raznih podjetjih, največ pa pri Javni borzi dela v zadevi brezposelnih podpor, prav tako tudi pri Delavski zbornici, bolniški blagajni, banski upravi in drugih enakih ustanovah.

Ako bi hoteli to delo ocenjevati, lahko trdimo, da se je z mezdnim gibanjem in posredovanji doseglo nad 3 in pol milijona dinarjev v obliki izboljšanja plač in drugih ugodnosti za naše delavstvo.

Iz tega kratkega pregleda moremo presoditi, kolike važnosti in vrednosti je strokovna organizacija za delavstvo. Pri tem delu JSZ lahko trdi, da je edina med strokovnimi organizacijami, katera more v svojem delu pokazati toliko pozitivnega dela in uspehov.

Socialno politično delo in akcije

Poleg tarifnega dela je JSZ s svojimi strokovnimi zvezami zelo aktivno sodelovala tudi na socialno političnem polju, tako v pogledu sprememb in dopolnitev raznih uredb, naredb in socialnih zakonov. Prav tako pa tudi pri Delavski zbornici in sploh vseh delavskih socialnih ustanovah, v kolikor ji je bilo to v danih razmerah mogoče.

Z novimi pravili bratovske skladnice, katera so bila uveljavljena s 1. januarjem 1938, se je poslabšalo varovanje pravic pokojninskega zavarovanja, kakor tudi nezgodnim rentnikom, kateri so še delno sposobni vršiti službo. Skupno z drugimi strokovnimi organizacijami in DZ se je v tej zadevi intervenziralo na odločujočih mestih. Delno se je stvar omilila, posebno še glede nezgodnih rentnikov. Kar se tiče varovanja pravic do pokojninskega zavarovanja, pa čaka še na rešitev.

V pogledu minimalnih plač smo predlagali revizijo dosedanje uredbe in zvišanje minimalne mezde od 2.— na 3.— dinarje, kakor tudi, naj bi bila minimalna mezda enotna. Banska uprava je razpravo v tej zadevi že sklicala, toda na predlog nove uprave Delavske zbornice zopet preložila na poznejši čas.

Konkretne predloge in pripombe smo dali tudi za nov rudarski zakon, katerega že več let pripravlja ministrstvo za gozdove in rudnike.

»Strokovna zveza rudarjev J. S. Z.« je predložila rudarskemu glavarstvu predstavko za spremembo pravil II. skupine rudarske zadruge. V tej ustanovi se namreč še sedaj vrše volitve zaupnikov po večinskem sistemu, kar je zelo krivično. Zato smo predlagali, naj se uvede tudi tu proporčni volivni sistem. Rudarsko glavarstvo nam je dalo zagotovilo, da se na tej spremembi dela in da se bo tudi izvedla. Ker je tudi II. skupina sama poudarila potrebo po tej spremembi, mislimo, da bomo tudi v tej ustanovi prišli do volitev po proporčnem volivnem sistemu.

TPD je uveljavila za svoje obrate nov delovni red, ki je v nekaterih mestih zelo krivičen. Tudi glede tega je »Strokovna zveza rudarjev JSZ« izvršila intervencijo na rudarskem glavarstvu in predložila vlogo s primernimi utemeljitvami, v koliko in kje naj se delovni red popravi in omili.

Nova uredba o borzah dela in brezposelnih podporah je sicer prinesla nekatera izboljšanja, vendar pa pri tem izključila od podpor sezonsko delavstvo, katero je podpore najbolj potrebno. Borili smo se, da bi se to popravilo. Do sedaj se še ni. Pred kratkim so strokovne organizacije dobile povabilo od osrednje uprave borz dela, naj predlože predloge za tozadevne spremembe. Te predloge so izdelale vse tri strokovne organizacije skupaj, to je JSZ, SK in NSZ in jih poslale na pristojno mesto.

To so samo večja in težja vprašanja. Vsa ostala, ki so bila tudi važna, pa zaradi pomanjkanja prostora ni mogoče navesti.

Volitve delavskih obratnih zaupnikov

Kar postaja vsako leto večje važnosti in vzbuja pozornost ostale javnosti, so volitve delavskih obratnih zaupnikov. Tudi pri tem delu JSZ ni med zadnjimi. Rezultati volitev in izvoljenih obratnih zaupnikov v teku zadnjih dveh let kažejo naslednjo sliko:

Leto	JSZ	SK	NSZ	Nam.	ZZD	Neopredeljeni	Neorganizirani	Skupaj
1937	183	617	53	29	38	12	76	972
1938	236	557	68	51	72	16	114	1114

V zadnjih dveh letih je kader obratnih zaupnikov JSZ močno porastel. Največji delež pri povečanju števila obratnih zaupnikov je beležiti ravno v vrstah JSZ. Tudi to je dokaz zdravja in zrelosti našega gibanja.

Delo JSZ in njenih »Strokovnih zvez«, ki v zadnjem času zelo aktivno delajo, je na vseh poljih gospodarskega in socialnega udejstvovanja zelo aktivno in plodonosno. Pri tem majhnem številu članstva napram številu pri nas v Sloveniji zaposlenega delavstva so uspehi veliki. Na take uspehe danes ne more pokazati nobena druga strokovna organizacija, ne samo v Sloveniji, marveč v vsej državi.

Naj tedaj pride kar koli, delo katerega je izvršila in vrši JSZ za slovensko delavstvo, bo ostalo. Tega ne bo mogoče izbrisati iz zgodovine borb in dela na izboljšanju socialnega in gospodarskega položaja slovenskega delavca — trpina. **Jože Rozman.**

Strokovna poročila —

Poslovne knjižice

Pričetek izdajanja poslovnih knjižic

Od 28. sept. 1938 dalje se smejo izdajati poslovne knjižice samo na podlagi pravilnika o poslovnih knjižicah s 14. julija 1938 in je torej stopil v veljavo 28. septembra 1938.

Obveznost poslovnih knjižic

Brez poslovne knjižice se ne sme nihče zaposlovati kot učenec, delavec ali nameščenec če ni njegova zaposlitev javnopravnega značaja. (Občinski uradniki, državni nameščenci.) Izvzeti od tega določila so tudi nameščenci, ki imajo položaj komercialnega ali tehničnega ravnatelja ali prokurista. Tem torej ni treba imeti poslovnih knjižic.

Kaj velja še za zasebne nameščence?

Zasebni nameščenci smejo zahtevati namesto poslovne knjižice posebne legitimacije. Torej legitimacije niso obvezne, obvezne so le poslovne knjižice.

Kako dokažeš, da si zasebni nameščenec?

Svojstvo nameščenca se dokaže s tem, da predloži dotična oseba odlok v pokojninskem zavarovanju.

Do kdaj veljajo dosedanje delavske knjižice?

Sedanje delavske in poselske knjižice veljajo do 31. decembra 1939. Torej **s 1. januarjem 1940** bo moral imeti vsak učenec, delavec odnosno delavka, služkinja in privatni nameščenec odnosno nameščenka poslovno knjižico odnosno nameščensko legitimacijo na podlagi določil naredbe, pravilnika in navodil za poslovanje in ravnanje s poslovnimi knjižicami.

Koliko stane poslovna knjižica odnosno nameščenska legitimacija?

Poslovna knjižica stane 10 din, nameščenska legitimacija pa 30 din.

Značaj poslovne knjižice

Poslovna knjižica služi:

a) kot javna listina o istovetnosti imejitelja;

b) kot dokaz vrste in časa zaposlitve;

c) Za vpisovanje podatkov pri upravah za posredovanje dela in pri organih delavskega in nameščenskega zavarovanja, kolikor niso za to izdane posebne članske knjižice;

d) kot kontrolna in potniška legitimacija po odst. 2. § 148 uredbe o preskrbovanju nezaposlenih delavcev.

Kdo je upravičen tiskati poslovne knjižice?

Poslovne knjižice sme tiskati le osrednja uprava za posredovanje dela v Belgradu in so veljavni le tisti obrazci, ki jih izda in natisne ta uprava.

Veljavnost poslovnih knjižic

Poslovne knjižice so veljavne za dobo 10 let, računši od dneva izdaje, zamenjave ali obnovitve. Torej po 10. letih mora lastnik zahtevati novo knjižico.

Kaj pa, če je poslovna knjižica popolnoma izpolnjena ali če je poškodovana ali če se izgubi?

Če je poslovna knjižica popolnoma izpoljena ali poškodovana, tako da ni več za rabo, ima imejitelj knjižice pravico:

Če kdo izgubi poslovno knjižico, ima dotičnik pravico zahtevati, da se obnovi poslovna knjižica. Obnovitev se pa more izvršiti šele tedaj, ko je izguba prijavljena osrednji upravi za posredovanje dela zaradi objave v službenem organu osrednje uprave, da se je poslovna knjižica izgubila;

prijavo o izgubi poslovne knjižice more prizadeta oseba napraviti samo po občini oziroma ustanovi, ki je pristojna za obnovitev poslove knjižice.

Koliko stane obnova poslovne knjižice?

Obnova poslovne knjižice v primeru, da je potekla 10-letna doba ali da je popolnoma izpolnjena ali da je pokvarjena, stane 10 din; v primeru, da je izgubljena, pa 30 din, in sicer 10 din za objavo v službenem organu osrednje uprave, da se je knjižica izgubila, 20 din pa za knjižico samo.

Kako je pa z obnavljanjem nameščenskih legitimacij in koliko stane?

Za obnavljanje nameščenskih legitimacij ni posebnih predpisov. Torej velja isti način in isti pogoji kot pri poslovnih knjižicah. Obnovljenje legitimacij stane v vsakem primeru 50 din.

Kdo je upravičen izdajati poslovne knjižice?

Za izdajo poslovnih knjižic so opravičena naslednja oblastva odnosno ustanove:

1. **Občinska oblastva vsem osebam,** ki bivajo stalno v območju njihove občine, kolikor niso pristojna naslednja oblastva in ustanove:

2. Prisilne združbe trgovcev in obrtnikov, kakor tudi njihova poverjeništva, vsem učencem odnosno vajencem in pomočnikom v njihovem območju, neglede na to, v kateri vrsti obrata so zaposlene te osebe. Pristojna je tista prisilna združba ali poverjeništvo, ki je v njiju območju delodajalec ali podjetje, pri katerem so zaposlene te osebe.

Če pa zahteva brezposeln učenec, vajenec ali pomočnik, da se mu zamenja ali obnovi poslovna knjižica, je pa pristojna za zamenjavo ali obnovitev tista prisilna združba ali poverjeništvo, ki v njiju območju stalno biva.

Če je učenec, vajenec ali pomočnik zaposlen v obrtniškem ali industrijskem obrtu zunaj sedeža prisilne združbe ali poverjeništva, sprejemajo krajevne občine od prizadetih prošnje za poslovne knjižice. Prošnji morajo priložiti potrebne listine in druge podatke, ki so potrebni za vpis v poslovne knjižice. Tako opremljene prošnje pošljejo občine pristojni prisilni združbi ali poverjeništvu. S prošnjo je treba tudi poslati denar za poslovno knjižico in za povračilo poštnine.

3. Organi državnih prometnih naprav za vse osebe, ki so zavarovane pri zavarovalnih ustanovah državnih prometnih naprav.

4. Starešine poveljstev in naprav narodne vojaške sile vsem osebam, ki so zaposlene pri poveljstvih in napravah narodne vojaške sile in so zavezane imeti poslovne knjižice.

Toda ti so pristojni samo za zamenjavo in obnovitev, ne pa tudi za prvo izdajo.

Kdo izvrši prvo izmenjavo?

Prvo izmenjavo starih poslovnih knjižic, ki so veljavne le do 31. decembra 1939, izvrše:

1. Drž. krajevna policijska oblastva za vse imejitelje starih poslovnih knjižic neglede na njihovo izobrazbo odn. kvalifikacijo.

Za primer, da ni izdala stare poslovne knjižice prisilna združba, ne vpiše krajevno policijsko oblastvo v novo poslovno knjižico kvalifikacije, ampak pošlje prizadeto osebo k pristojni

(Nadaljevanje na 5. strani spodaj.)

SCHICHTOVO
terpentinovo milo
varuje perilo

Resolucije občnega zbora JSZ v Ljubljani

I.

MINIMALNE MEZDE.

Praktična izvedba uredbe o minimalnih mezdah je pokazala nedostatke, ki so kvarno vplivali na življenjske pogoje delavstva in na delovne razmere v podjetjih. Zaradi tega zahtevamo, da se izda nova uredba, ki naj upošteva naslednja načela:

a) Minimalna mezda naj bo eksistenčna mezda.

Minimalna mezda mora biti tolika, da bo zagotovila eksistenčni minimum. Pod pojmom eksistenčnega minimuma ne mislimo le plače, ki omogoča golo telesno življenje, ampak tako plačo, ki omogoča tudi kulturno življenje delavca.

b) Minimalna mezda mora biti enotna.

Pogoji za eksistenčni minimum morajo biti isti, odnosno enotni. Zaradi tega mora biti minimalna mezda ista, odnosno enotna, ne glede na značaj in velikost obrata ter ne glede na kraj, v katerem je obrat.

c) Kvalificirani delavci in minimalna mezda.

Dokler ni minimalna mezda vsepovsod uveljavljena in dograjena, bi bilo kvarno, če bi se ista določila tudi za kvalificirano delavstvo, zlasti, ker ni mogoče ugotoviti pravilnega razmerja med minimalno mezdo za pomožno delavstvo in med minimalno mezdo za kvalificirano delavstvo.

d) Vajenci in minimalna mezda.

Istotako je nepotrebna minimalna mezda za vajence. Zadostuje, da izdata minister za trgovino in socialno politiko v smislu § 267. obrtnega zakona obvezno in primerno odškodnino za vajence.

e) Minim. mezde in akordno delo.

Uredba o minimalnih mezdah je nepopolna z ozirom na akordno delo. Ta nejasnost je rodila že več sporov. Zaradi tega bo morala nova oziroma izpopolnjena uredba določati minimalne mezde pri akordnem delu. Ta mora biti najmanj 20% višja od urne minimalne mezde.

Kolektivne pogodbe in minimalne mezde. Čl. 10. uredbe o minimalnih mezdah sicer predvideva registracijo kolektivnih pogodb. S tem pa ne priznavamo pravice, da bi zavisela od registracije veljavnost kolektivne pogodbe. Kolektivna pogodba predstavlja popolnoma svoboden in zaseben akt med delodajalcem in delojemalci. Neveljavna bi bila kvečjemu v tistih točkah, v katerih bi nasprotovali obstoječi zakonodaji in sicer za primer, da bi bilo prisilnega značaja.

Učinkovitost uredbe o minimalnih mezdah

Ako naj uredba o minimalnih mezdah doseže svoj namen, mora biti učinkovita. Učinkovitost zavisi deloma od delavstva samega, največ pa od nadzorne državne oblasti. Dolžnost je:

1. Da nadzira po svoji dolžnosti, ne pa šele na pritožbo prizadete stranke, izvajanje uredbe.
2. Kazenske sankcije morajo biti zadostne, sedanje so nezadostne.
3. Kazenske sankcije se morajo razširiti tudi na izvajanje tistih kolektivnih pogodb, katere razširi ban v smislu čl. 14. sedaj veljavne uredbe o minimalnih mezdah na vso stroko.

II.

ZAKON O ZAVAROVANJU DELAVCEV

Brez dvoma prihaja socialno zavarovanje v hudo krizo. To krizo označuje zlasti dvoje nadvse očividnih dejstev, in sicer: prvič: nezaupanje delavstva do socialnega zavarovanja; drugič: veliki zaostanki na predpisanih prispevkih. Ti zaostanki znašajo za vso državo nad 100, za Slovenijo samo nad 26 milijonov dinarjev.

Za ozdravitev krize morajo uvesti naslednja sredstva:

1. Samoupravo okrožnih uradov.
2. Izvedbo volitev v okrožne urade.
3. Uzakonitev, da postanejo prispevki, katere odtegne podjetnik od plače uslužbenca, takoj last pristojnega okrožnega urada in da pomeni neizročitev teh odtegljajev utajo tujega premoženja, katero je kaznovati po kazenskem zakonu. Neizplačani prispevki delodajalcev se pa morajo izterjati z vso strogostjo. Spekulacija s prispevki za socialno zavarovanje mora biti preprečena.

III.

ZAVAROVANJE ZA STAROST IN ONEMOGLOST

Zavarovanje za starost in onemoglost je v sedanji obliki nezadostno in ne pomenja niti zdaleka preskrbe zavarovancev za primer, da postanejo onemogli ali stari. Če naj ima zavarovanje za starost in onemoglost zadostno učinkovitost, mora predvsem sloneti na teh načelih:

a) Minimalna od države zajamčena renta za onemoglost in starost mora znašati vsaj 330 din mesečno.

b) V vštevno članstvo, na podlagi katerega se pridobi pravica do rente, se mora všteti vsa doba zaposlitve, ne pa le tista, za katero so dejansko vplačani prispevki.

c) Pravice, katere je pridobil zavarovanec, morajo biti ohranjene v celoti vsaj eno leto po prekinitvi članstva s tem, da je izstopil iz dela. Po enem letu mu naj bo omogočena ohranitev pravic s tem, da plačuje primerno priznavalnino.

d) V primeru, da nadaljuje tak član prostovoljno zavarovanje, mu mora teči članstvo v celoti, ne pa skrajšano za polovico.

e) Ako izstopi zavarovanec za stalno iz dela in preneha biti za stalno član zavarovanja, se mu morajo od njega ali za njega plačani prispevki v celoti izplačati brez obresti.

f) Vdovam se mora priznati dosmrtna renta, če se ponovno ne omože.

g) Višina onemoglostne oziroma starostne rente se mora določiti na podlagi dejanskih let, ne pa največje na podlagi 10-letnega članstva.

h) Zajamčiti se mora točno plačevanje prispevkov od strani delodajalcev.

i) Starostna meja se mora znižati od 70 na 60 let.

IV.

BREZPOSELNO ZAVAROVANJE

S sedanjo uredbo za preskrbo brezposelnih se delavstvo ne more zadovoljiti. Potrebna je korektura, in sicer glede uprave in glede dajanja podpor.

a) Glede uprave se mora izvesti decentralizacija in samouprava posameznih borz dela.

b) Podpore morajo biti enotne, ne pa kategorizirane.

c) V uprave Borz dela morajo biti izvedene tajne in proporčne volitve.

d) Sedanje podpore so nezadostne in se morajo zvišati.

e) Država mora podpreti preskrbovanje brezposelnih na ta način, da daje sredstva za javna dela, ne pa da bi se zbirala ta sredstva iz tekočih prispevkov za brezposelno zavarovanje.

V.

ZA SVOBODO DELAVSKIH STROKOVNIH ORGANIZACIJ

Smo pristaši svobodnih delavskih strokovnih organizacij. Pripadnost k svobodnim delavskim strokovnim organizacijam temelji v našem krščanskem svetovnem nazoru.

Krščanstvo zahteva: svobodno osebnost in svobodno udejstvovanje človekove osebnosti tudi, ko se združi v organizacije. To svobodo je slovesno poudaril veliki socialni papež Leon XII. v delavski okrožnici, ko je izrekel, da mora imeti delavstvo svobodo ne le ustanavljati organizacije, ki spadajo v zasebno pravni red, temveč jim dati tisto uredbo in tista pravila, ki bodo po sodbi ustanoviteljev najbolje služila določenemu smotru.

To načelo je prevzel in še posebej naglasil tudi pokojni papež Pij XI. v delavski okrožnici »Quadragesimo anno«. Svoboda delavskih strokovnih organizacij pa ni utemeljena le v krščanstvu, ampak tudi po naravi sami. Kajti le v popolni svobodi se mora delavstvo učinkovito udejstvovati in uveljavljati v boju za svoje pravice. Ta svoboda je potrebna zlasti sedaj, ko so napovedali podjetniki organiziran boj kolektivnim pogodbam in svobodno udejstvovanje zastopnikov delavstva v podjetjih.

VI.

NOVELIZACIJA OBRTNEGA ZAKONA

Z ozirom na okolnost, da zahtevajo podjetniki stalno novelizacijo obrtnega zakona v škodo delavstva in da se peča s to zadevo poseben delodajalski odbor, izjavljamo, da smo proti vsaki izpremembi obrtnega zakona v škodo delavstva in da se bomo proti njej borili.

VII.

Izjavljamo, da smo pripadniki krščanske strokovne delavske internacionale. Naša pripadnost je utemeljena v naravi sami. Kapitalizem je mednaroden. Njegove zle posledice zajemajo ves svet. Zato mora biti tudi borba proti tem posledicam skupna.

Še posebej je pa utemeljena naša pripadnost k mednarodni krščanski delavski internacionali v našem krščanskem, odnosno katoliškem prepričanju. Katoliška Cerkev predstavlja enotno Kristusovo telo. Torej višek bratstva in ljubezni. To bratstvo in ljubezen je pa še posebej poudarjeno med proletarci.

Minimalne mezde

Uredba o minimalnih mezdah spada med socialno zakonodajo. S tem je povedano tudi, kakšnemu smotru naj bi služila. Urediti bi morala, vsaj v glavnem, eksistenčno vprašanje pomožnega delavstva, obvarovati ga pred izrabljanjem, obenem pa omogočiti, da se nastali spori med delodajalci in delojemalci rešujejo brez večjih ostrin.

Uredba o minimalnih mezdah je že toliko časa v veljavi, da jo lahko presojamo iz navedenih gledišč.

Eksistenčni minimum

Kadar sliši delavec besedo: minimalna (najnižja) mezda, si predstavlja v tem tako mezdo, ki bi mu omogočala odnosno zagotovila, saj približno eksistenco. Pod eksistenco ne mislimo sredstev, ki so potrebna za ohranitev golega življenja, ampak mislimo na taka sredstva, ki naj bi omogočila tudi kulturno življenje delavca. Najnižja mezda, kakršno je določila ministrska uredba o minimalnih mezdah, ne zadošča niti za navadno, golo življenje, o sredstvih za kulturno življenje sploh ne more biti govora.

Urejevanje delovnih odnošajev

Delovni odnošaji se morejo najuspešneje urejevati s kolektivnimi pogodbami. Člen 14 te uredbe sicer predvideva razširitev kolektivne pogodbe pod gotovimi pogoji na vse stroke, vendar pa ni bilo dosedaj v tem pogledu vidnejših uspehov. Pri nas smo morali precej dolgo čakati, da se je n. pr. razširila kolektivna pogodba črkostavcev na vsa tiskarniška podjetja, dasi je imela izmed vseh kolektivnih pogodb največ predpogojev za to.

Kar se pa tiče ostalih strok, se niso obnesla. Prišla je ob veljavo kolektivna pogodba tekstilnega delavstva, istotako je prišla ob veljavo pogodba mizarjev v Št. Vidu; Združenje mizarjev v Ljubljani je tudi odpovedalo pogodbo, enako Združenje brivskih mojstrov v Ljubljani. S tem prehajajo cele stroke v brezpogodbeno stanje. Torej uredba o minimalnih mezdah ni pospešila sklepanja kolektivnih pogodb in zboljšanja delovnih odnošajev.

Ali se je načelo minimalne mezde izvedlo?

Minimalna mezda se je celo pri nas v Sloveniji le deloma izvajala. So še sedaj podjetja, v katerih ni minimalnih mezd. Nekatera podjetja so jo ho-

---

(Nadaljevanje s 4. strani.)

prisilni združbi, ki izpolni odgovarjajoče razpredelke v poslovni knjižici.

2. V krajih, kjer ni državnega krajevnega policijskega oblastva, opravijo tudi to prvo zamenjavo prisilne združbe trgovcev in obrtnikov ali njih poverjeništva za trgovske in obrtniške pomočnike.

3. Osebam, ki so zaposlene in zavarovane pri državnih prometnih napravah, organi teh naprav; osebam, ki so zaposlene pri poveljstvih in napravah narodne vojaške sile, pa pristojni starešine.

4. Vsem ostalim osebam, ki stanujejo zunaj krajev sedeža krajevnih policijskih oblastev, opravijo to prvo zamenjavo občine, v katerih bivajo.

Kdo izdaja nameščenske legitimacije?

Redno izdajanje, obnavljanje in zamenjavo namešč. legitimacij opravljajo občine, v katerih biva nameščenec. Izjemo dela le prva zamenjava, če biva nameščenec na sedežu krajevnega policijskega oblastva. V tem primeru izvede prvo izmenjavo krajevno policijsko oblastvo.

Kako se dobivajo poslovne knjižice?

Poslovne knjižice se dobivajo na ustmeno ali pismeno prošnjo pri oblastvih in ustanovah, ki so opravičene izdajati, zamenjavati ali obnavljati poslovne knjižice.

Prosilec mora prošnji priložiti ali pa osebno izročiti naslednje podatke: kraj in čas rojstva, državljanstvo, šolska ali strokovna izobrazba, zakonski stan, ime očeta in dekliški priimek matere, število otrok in leto njih rojstva.

Če pa ni prosilec polnoleten, tudi še učna pogodba ali pismena odobritev očeta ali varuha ali varstvenega (skrbstvenega) svetnika, da vstopi v delo.

Za dokaz svojih podatkov sme uporabljati prosilec naslednje listine: krstni list in izpisek iz knjige za vpisovanje rojstev; policijska ali železniška legitimacija; poročni list ali izpisek za vpisovanje porok; prejšnja poslovna ali delavska (nameščenska) knjižica; prejšnja poselska knjižica; vojaška knjižica; potni list in druge potne listine; šolsko ali strokovno spričevalo; domovnica ali spričevalo o državljanstvu in ostale listine, s katerimi se dajejo osebni podatki.

Če so v kakšni listini vsi osebni podatki, kateri so potrebni za poslovno knjižico, zadostuje samo ta listina. Če pa ni vseh podatkov, pa še kako drugo listino, na podlagi katere so potem zbrani vsi podatki.

Če so v predloženih listinah različno navedeni dan, mesec in leto prosilčevega rojstva, morajo biti za vpis v poslovno knjižico odločilni dan, mesec in leto prosilčevega rojstva, tako kakor so navedeni ti podatki v listini urada, ki vodi matične knjige.

Če ne predloži prosilec potrebnih podatkov, pa jih imajo oblastva ali ustanove, ki izdajajo poslovne knjižice, se sme izdati poslovna knjižica tudi na podlagi teh podatkov. Nekateri podatki se pa zabeležijo v poslovno knjižico tudi na podlagi verodostojnih izjav prosilca.

Poleg teh podatkov mora prosilec priložiti **dve enaki (istovetni) fotografiji** v velikosti 4.5 × 6 cm. Slike morajo biti jasne, neuporabljene, doprsne in iz poslednjega časa, to je, ne smejo biti stare. Biti morajo na mehkem papirju. Na sliki mora biti uporabljen ves obraz, glava ne sme biti pokrita in mora biti na sliki najmanj 1.5 cm velika. Fotografije, izrezane iz skupin, se ne smejo sprejemati, slike v uniformah pa le tedaj, če je uniforma predpisana za izvrševanje redne zaposlitve. K podatkom in fotografijam je treba priložiti odnosno osebno izročiti še 10 din za poslovno knjižico, nameščence pa 30 din za nameščensko legitimacijo.

V katerem roku se morajo izdati poslovne knjižice

Oblastva in ustanove, ki so pristojna za izdajanje poslovnih knjižic, morajo iste izdati v dveh dneh.

tela celo obiti na ta način, da so uvedla pri akordnem delu mesečno obračunavanje in da so vzela za podlago to obračunsko dobo, ko so ugotavljala, ali je v njihovem podjetju dosežena minimalna mezda.

V čem se je pokazala še hiba?

Slabo je vplivala tudi kategorizacija po strokah in krajih. Na ta način je nastal spor in izrabljanje. Kategorizacija tudi ni dobro vplivala na višino zaslužka. V manjših podjetjih je še bil nekoliko porast, v večjih ne.

Kaj bi bilo torej potrebno?

Če je odločujočim faktorjem res kaj na tem, da bi dosegla uredba o minimalnih mezdah svoj namen in da bi bila v korist delavstvu, bi morali izdati novo uredbo, ki naj bi temeljila na sledečih principih:

Minimalna mezda naj bo eksistenčna mezda

Minimalna mezda mora imeti pred očmi zagotovitev in ojačanje eksistenčnega minimuma. Če nima tega cilja odnosno če ne upošteva tega cilja, bo predstavljala mašilo ali pa papir, ki se bo kvečjemu uporabljal za zlagano agitacijsko sredstvo ob gotovih prilikah.

Minimalna mezda mora biti enotna

Minimalna mezda ne sme poznati kategorij. Minimalni eksestenčni pogoji morajo biti isti, neglede v kakšni stroki ali obratu je zaposlena pomožna moč. Minimalna mezda mora biti enotna neglede na kraj, kje biva ali kjer je zaposlena ta moč.

Kvalificirani delavci (profesionalisti)

Uredba o minimalnih mezdah predvideva iste le za pomožno delavstvo. In je tako prav. Sistem minimalne mezde še ni do konca dograjen niti za pomožno delavstvo. Dokler ne bo tega, bo še vedno obstojala nesigurnost in možnost izrabljanja. Dokler bo trajalo to stanje, bi minimalne mezde profesionistov prej škodovale kot koristile. (Dalje prihodnjič.)

Navodila udeležencem razvitja prapora KDM v Sostrem

Izstopna postaja je Dev. Marija v Polju, kjer bodo na vidnem mestu naši reditelji na razpolago za vse potrebne informacije. Odhod vlaka iz Ljubljane v Dev. Mar. v Polje ob ¾8 zjutraj, prihod v Dev. Mar. v Polje ob 8. uri. Iz Ljubljane v Sostro vozi tudi avtobus, ki odpelje izpred Mestnega doma na Krekovem trgu ob 8. — Prihod vlaka iz Štajerske v Dev. Mar. v Polje ob 9. dopoldne. Takoj ob prihodu na zbirališče, se javiti zaradi kosila pri reditelju za prehrano.

Skupinam, ki so naročile spominski trak, sledeče: Trak bo pripel zastopnik dotične skupine in obenem s kratkim pozdravom pozdravil v imenu svoje skupine tabor. Pozdravi naj bodo čim krajši.

Spored prireditve je sledeč: ob ½9 zbirališče pred papirnico Vevče, nato sprevod v župno cerkev sv. Lenarta, kjer bo ob 10 blagoslovitev in sv. maša. Med sv. mašo ljudsko petje s spremljanjem godbe iz Dev. Mar. v Polju. Peli bomo evharistične pesmi.

Po maši bo pred cerkvijo mladinsko zborovanje in pripenjanje trakov na prapor.

Popoldne bo na vrtu g. Prepeluha v Sostrem družabna zabava, združena z dramsko akademijo s sledečim sporedom: Prolog, govorilni zbor KDM Maribor; Delo, govorilni zbor KDM Sostro; Kronanje v Zagrebu, govorilni zbor Sotro; Bog kliče, dramski prizor KDM Sostro.

Po daljšem odmoru: Čeber, burka v 1 dej. KDM Sostro; Dijaka pot v paradiž, burka v 1 dej. KDM Sotro; Paštetar, burka v 1 dej. KDM Sostro; Slovenske narodne pesmi, poje moški pevski zbor; Štafetni tek, tek v vrečah preko zaprek; prosta zabava, šaljiva pošta, turška kava itd.

Krščanska delavska mladina, tvoj praznik je 18. junija v Sostrem! Zato pridite v čim večjem številu! Vabljeni ste pa tudi vsi drugi prijatelji našega pokreta. Da bo manifestacija čim lepša in sloveiska, pridite tudi v narodnih nošah. Prireditev se vrši v vsakem vremenu.

Naj bo 18. junij dokaz, da smo močni, zavedni in silni v borbi za svoje ideje!

§ DELAVSKI PRAVNIK

Odpoved delavskemu zaupniku po volitvah dne 12. V. 1939.

J. P., Maribor: Pri zadnjih volitvah delavskih zaupnikov dne 12. V. 1939. ste bili pravilno izvoljeni za delavskega zaupnika. Ko ste pa nekaj dni nato v korist delavstva napravili potrebno intervencijo, Vam je podjetnik odpovedal službo na 14 dni. Ko ste mu povedali, da ste zaupnik, je dejal, da mu to ni nič mar, češ da so volitve razveljavljene in da on tudi ni še nič podpisal. Vprašate, kaj naj storite.

Odgovor: Volitve delavskih zaupnikov so se opravile dne 12. V. 1939. Dne 13. V. 1939 je agencija Avala javila iz Belgrada, da je ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje izdalo odlok, da se volitve delavskih zaupnikov odložе do 15. VII. letos. Odlok ministrstva velja od takrat, ko se objavi v Službenih novinah, ki pa dne 13. V. tega odloka še niso prinesle. Noben zakon, kaj šele ministrski odlok, ne velja za nazaj in ne more razveljaviti tega, kar se je zakonito do odloka opravilo. Banska uprava je po Zakonu o zaščiti delavcev zakonito razpisala volitve, volitve so se opravile in zaupniki, ki so si jih delavci izbrali, ostanejo zaupniki najmanj leto dni, pa če je to »nekaterim organizacijam, ki so se pri volitvah tako krepko odrezale« všeč ali ne. To velja seveda le, če so se volitve pravilno opravile in se nihče ni pritožil v roku osmih dni.

Delavski zaupnik dobi svojo funkcijo po čl. 33. navodil o volitvah delavskih zaupnikov takoj, ko je izvoljen, če v treh dneh te častne dolžnosti ne odbije. Ni treba, da bi moral biti delavski zaupnik podjetniku pogodu in da bi ga ta pomazilil s svojim podpisom. Že tako je boj delavskega zaupnika težak in malokrat zaupniki dosežejo vse, kar jim zakon nalaga, kaj bi bilo šele, če bi smel podjetnik zavračati zaupnike, ki mu niso povšeči.

Ker ste zaupnik, Vam po § 119. Zakona o zaščiti delavcev podjetnik ne sme odpovedati službe najmanj eno leto. Delajte mirno naprej in če bo podjetnik na odpovedi vztrajal, vložite takoj tožbo.

Podpora za starost.

P. I., Juranje: Vaš oče je delal do leta 1933. na žagi nepretrgoma najmanj 30 let. Star je sedaj 74 let. Vprašate, kaj naj napravi, da bo dobil starostno podporo.

Odgovor: Do redne starostne podpore po Zakonu o zavarovanju delavcev in kasnejših uredbah Vaš oče nima pravice, ker za to starostno in onemoglostno zavarovanje ni plačeval prispevkov, ker se je to zavarovanje uvedlo šele 1. IX. 1937. Pravico bi imel prositi le za izjemno podporo ali neposredno pri Suzorju v Zagrebu ali pa pri najbližjem Okrožnem uradu. To podporo pa Suzor podeljuje le najpotrebnejšim, ki nimajo nobenega bližnjega sorodnika, ki bi jih bil dolžan vzdrževati. Ker ima oče še Vas, verjetno podpore ne bo dobil. Obrnite se pa zaradi vložitve prošnje na Okrožni urad, ki Vam bo poslal obrazec za vložitev prošnje.

Nepravilna odpoved trgovske pomočnice.

I. S., Ptuj: Ko ste stopili v službo v večjo manufakturno trgovino, ste podpisali izjavo, da Vam lastnik lahko kadarkoli šestedensko odpove. Gospodar Vam je zdaj 3. VI. odpovedal na 6 tednov. Vprašate, če je to prav?

Odgovor: Po obrtnem zakonu sme službodajalec trgovski pomočnici odpovedati samo šestedensko za konec četrtletja. Tej pravici se uslužbenec sploh ne more odreči. Zato Vi mirno delajte do poteka odpovedi in če bo gospodar na odpovedi vztrajal, ga tožite za plačo do 1. IX. letos.

Odklonjena daritev.

A. M., Kranjska gora: Pred 10 leti ste svojemu zetu izročili posestvo. Plačal Vam je 30.000 din, 10.000 din ste jih pa izgovorili svojemu sinu v Ameriki. Ta je pa pred tremi leti pisal, da tega denarja ne potrebuje. Ker ste zdaj Vi brez vsakih sredstev in zet tudi grdo ravna z Vami, zahtevate od njega, naj Vam plača 10.000 din, ki jih je bil dolžan Vašemu sinu. Ker pa pravi, da se je Vaš sin odpovedal tem desetim tisočakom, vprašate, kaj naj storite, da pridete do pravice.

Odgovor: Zeta tožite! Če je sin darilo odklonil, ga je odklonil v Vašo korist, ne pa v zetovo, ki je posestvo od Vas kupil in je bil dolžan zanj plačati tudi dogovorjeno kupnino.

F. T., Logatec:

Vaše vprašanje je nejasno. Brez listin, o katerih govorite, Vam ne moremo odgovoriti. Zberite zato vse, kar imate o Vaši stvari pisanega, in pošljite uredništvu.

Ostalim drugič.

Po naših krajih

Guštanj

V nedeljo 4. t. m. ob 7 dopoldne se je vršil redni mesečni sestanek skupine kovinarjev JSZ. Tov. predsednik Jamšek je otvoril sestanek in dal besedo tov. Koresu iz Maribora, ki nam je poročal o delovanju JSZ in o načelnih smernicah krščanske organizacije. Sodbo o pravem živem krščanstvu prepuštimo samo onim, ki znajo objektivno soditi delo in življenje vodilnih funkcionarjev JSZ.

Vse delo, ki ga vrši JSZ po svojih funkcionarjih, trdimo lahko, sloni na pravih krščanskih temeljih. Nikoli ni bilo delovanje JSZ v nasprotju z okrožnicami papežev Leona XIII. in Pija XI. Kar se tiče strokovnega dela, pa vidimo sami, da je takšno delo le tam možno, kjer je delavski pokret ustvarjen od delavstva samega, ne pa naročen od zgoraj navzdol, in je le privesek kakšne politične stranke.

Odkrito lahko priznavamo, da smo prav ravnali, ko smo se odločili za pravo neodvisno delavsko strokovno organizacijo JSZ.

Kot drugo točko smo obravnavali nov predlog predložene kolektivne pogodbe za kovinarje. V splošnem se s predlogom strinjamo .Glede obratnih zaupnikov smo mnenja, da je to za nas važna delavska ustanova in bomo skrbeli, da bomo pri prihodnjih volitvah število svojih zaupnikov še povečali.

Končno pa apeliramo na vse one novince, ki so prišli v našo tovarno, da se čimprej odločijo za vstop v skupino kovinarjev JSZ v Guštanju. Ker le močno organizirani lahko računamo na večji uspeh in dobrobit vseh kovinarjev.

Jesenice

Opozarjamo vse člane in članice na uredbo o delavskih legitimacijah, ki jo morata imeti vsak delavec in delavka do 31. decembra t. l. Pozivamo vse člane in članice, da si pravočasno oskrbijo te legitimacije, da ne bo v zadnjih dneh navala. Bratovska skladnica ne bo izdajala nobenega potrdila v letu 1940. onim delavcem in delavkam, ki ne bodo imeli novih delavskih legitimacij.

Škofja Loka

Preteklo nedeljo sta se poročili članici skupine tekstilnega delavstva na Trati tov. Kalan Francka z g. Seškom Jakom in tov. Špiček Marica z g. Vraničarjev Dragom.

Novoporočencem želi vse organizirano delavstvo mnogo sreče.

Trbovlje

Socialistom se ne maram zameriti — zato pa rajši napadam JSZ. Tako si misli tisti, ki dela stalne tihe kompromise, pa če je potrebno tudi z anarhisti. Pa kaj zato, če ga polomim, bom pač namreč zapisal, da so krivi nedolžni, saj je to tudi nekaj, kar služi politiki. Za svobodo sem, samo po moji komandi mora iti. Uslužen sem tudi, samo tujcem, da jih za svoje namene pridobim, domače bom pa nagnal, če mi ugovarjajo. Vsak dan hočem imeti novo organizacijo, v njej pa poslušne in ubogljive člane. Idejnih ne maram, ker taki mojim novotvorbam ne verjamejo. Za slovensko skupnost sem, samo tujih metod se poslužujem. Bratje dobrodošli, rešite, kar sem zavozil. S takimi in sličnimi metodami se hočejo med delavstvom uveljaviti ljudje, ki nikoli niso imeli niti ene besede za delavca. Da se izognejo vsemu, kar ni bilo prav za delavce, mora biti vsega kriva JSZ, ki je vedno delala za delavstvo. Zato si ona želi svobode v strokovnem delovanju, kar seveda drugim ni prav in jo zato napadajo, češ da se druži z marksizmom. Pa tudi to nas ne bo zbegalo. Naš ideal bo ostal: na strokovnem polju svobodo, v politiki pa skupnost z onimi, ki jim je tudi mali človek državljan z vsemi pravicami!

Strokovna skupina sklicuje članski sestanek za ponedeljek 19. t. m. ob 6 popoldne v tajništvu. Na sestanku bo govoril naš duhovni vodja častiti g. Kač o smernicah krščanskih organizacij. Pridite prav vsi.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Tamer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)

MALI OGLASI
POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

LEPO IN POCENI
tiska časopise, knjige, revije, letake in drugo
ZADRUŽNA TISKARNA
LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17, TELEFON ŠT. 30-67